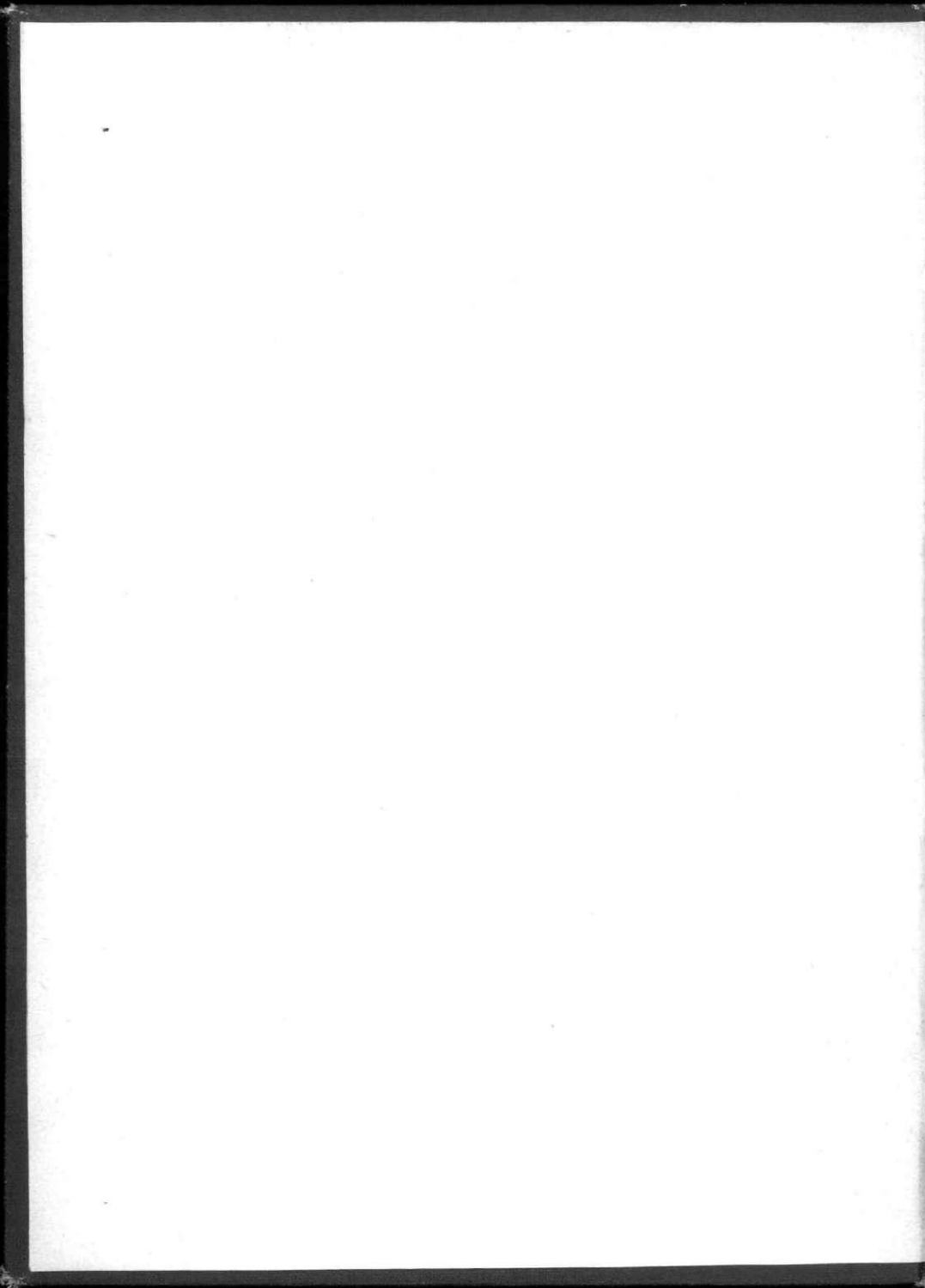


75851

ASKERSEN,

SLOVENISKA BALLADER



ANTON AŠKERC



SLOVENISKA BALLADER

ÖFVERSATTA

AF

ALFRED JENSEN



STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Stockholm. Alb. Bonniers boktryckeri 1901.

75851



L 10. XII. 1946/4210

394609210

Till den svenske skalden

greffe Carl Snoilsky

⁸/IX 1841—1901.

—*—

»Ha, Laibach — om den staden
Mig syns jag något vet.»

När för första gången en slovenisk skald införes i den svenska vitterheten, tror jag, att underliga strängar skola dallra i Ert hjärta och att Ni erfar något af hvad Ni kände, då Ni en gång for förbi det leende vackra Laibach. Jag vågar också tro, att Ni skall hafva något mer än skaldens litterära intresse för Aškerc' diktning: Ni skall där kanske känna något

af den sydlandssol, som Edra förfäder togo med sig till norden; Ni skall däri söka och bättre än flertalet svenska läsare finna den natur, hvarur denna diktning framsprungit — än hejdlös som Krains forsar, än hög som Kärnthens alper, än leende som Steiermarks dalar, än kärft som Istriens kala karstfjäll.

Då Sverige i år med tacksam stolthet minnes sin främste nationelle balladsångares sextioåriga hedersdag, kommer äfven denna lilla balladsamling såsom en blygsam hälsning från den aflägsna ursprungsjorden. Och hvem vet? kanske finnes det *någon* likhet mellan dessa visor och edra svenska sånger, ty båda äro alster af fosterlandskärlek och ädel frihetslust. Den stora, men mindre väsentliga olikheten betingas däraf att Ni haft lyckan af århundradens förfinande kultur och race, af frihet från »papistisk trældom, allsköns förtryck och våld». Edra slaviska förfäder, som väl gått fram ur bondesläkt, voro både krigare och präster. Åskerc är både såsom bonde och präst och krigare sin egen stamfader; men han är ock skald som Ni, och för andlig frändskap med den bondepräst, som skrifvit »Den första martyren», känner sig ingen skald förlägen.

Öfversättarens roll är den passive förmedlarens,
och ju mindre han synes, dess bättre har han fyllt sitt
värf. Skulle jag — dess värre — ha gjort mig själf
märkbar, vet jag, att Ni behandlar mig som den
tjänande brodern.

A—d J.



MIN
SÅNGMÖ.

Ej min sångmö är en finhyllt,
pjunkig dam med bleka kinder.
Hon är brun och sund som Spartas
eller Montenegros dotter.

Ej min sångmö trånsjukt svärmar
uti ljumma mänskensnätter.
Dagens klara ljus hon älskar
och den heta sommarsolen.

Ej min sångmö vekligt klagar,
tärd af ömkliga bekymmer.
Allvarsamt till dåd hon manar,
som allena kunna frälsa.

Med en dolk i ena handen
och en fackla i den andra
vill hon kämpa mot tyranner
och förskingra onskans mörker.



TRE
VANDRARE.

¶ Där gingo på landsvägen svenner tre;
bland grönskande tigarne gingo de.

Då fingo de se den brokiga Våren,
som mötte med knoppar och blom i spåren.

»O sköna land! — så den förste säger —
din make du ej i all världen äger.»

Den andre sade: »Dig vare pris,
sloveniska hembygd, vårt paradiset!

»Hell dig, o moder! du jord, som föder
mitt folk, mitt folk, våra egna bröder!»

Den tredje blott teg, men brast i gråt.
Vardt blicken af sorg eller glädje våt?

—*—

BALLADEN
OM
JORDBÄFNINGEN.

Kyrkklockorna klämta, där vaja standar,
där bildas en myllrande kedja
af mänskor, som sjunga och bedja
och söka i bönbok ett tröstande svar:
»Vår Gud, som i himmelen tronar,
från jordskalf oss nådeligt skonar.»

»O helgon, bönhören oss! skänken oss tröst!
I högt öfver stjärnorna råden
och bringen oss budskap om nåden.
Till eder sig lyfter vår bedjande röst:
O Gud på den himmelska tronen
och helgon! från jordskalf oss skonen!»

»Bönhörelsens under förtjuna ej vi.
Bönhörelse undfå allena
de unga, de oskyldigt rena.
Så må deras böner hörsammade bli,
ty Gud, som i himmelen tronar,
de unga från jordskalf förskonar!»

Kyrkklockorna klämta, där vaka standar,
och in skrider tåget i kyrkan
för botfärdig helgonadyrkan.
Allt jämt litanian stäms upp af en hvar:
»O Gud, som i himmelen tronar!
helt visst Du från jordskalf oss skonar!»

Från koret hörs orgelns högtidliga brus.
Af prästen i sirade skruden
blir signade hostian bjuden;
han beder med folket i fromhetens hus
till Gud, som i himmelen tronar,
att Han dem från jordskalf förskonar.

»O helgonadrottning! O hör oss! O hör!
Du, jungfru, som synden ej kände!
tag an dig pilgrimers elände
och allas vårt ödmjuka suckande för
till Sonen, som synderna sonar,
att Herren från jordskalf oss skonar!»

Och sångarne sjunga vid orgelns ackord,
och prästen på hostian smakar.
Men plötsligt det dånar och brakar.
Madonnan vid altaret vacklar, och hård
en kvidan mot himmelen tonar:
»Gud Fader från jordskalf oss skonar!»

Se, kyrkan är borta! All jämmer förbi!
I rämnade jordens ruiner
blott vinden bland spillrorna hviner.
Nej, hör! Af de döde upphäfves ett skri,
som stiger till himmelens boning:
»Gud gifve från jordskalf förskoning!»

—*—

SLOTTSRUINEN.

Der uppe på tvärbranta kullen
står ödsliga slottet ännu.
På väggar sig murgrönan fäster,
och huggormar jämt äro gäster
hos ugglan, ruinalens fru.

Jag ofta af utsikten njutit
från rämnade murarnes topp.
Men när i den skymmande kvällen
en slöja sig bredt öfver hällen,
jag tordes ej klättra dit opp.

Men tofslagen knappast förkunnat
sin midnatt för slumrande byn,
förrän det blir ljust i ruiner;
i mörka gemaken det skiner
på nytt af en underbar syn.

Blek sitter med gästerna grefven
till bords i sin upplysta sal.
En arm kring en tjärna han slagit,
som han till sin bordsgranne tagit;
den andra har lyft en pokal.

»Räds icke! — så slottsherren tröstar —
»ogrundad din farhåga är.
Lätt nog skall du vänja ditt sinne
vid glansen och glammet här inne.
Jag har dig så innerligt kär.»

Af »lefve!» och skålar ett eko
de grefliga väggarna ge.
De lustiga sällarne larma
och skratta; men flickan den arma —
hon vändas och tvingas att le.

Men hör! under borgen där nere
en bonde beskärmar sig vildt.
En yxa i handen han häfver:
sin dotter tillbaka han kräfver,
sitt barn, från föräldrarne skildt.

Men snart framför porten där nere
förstummas den rasandes rop....
Ett hufvud, där blodet än stänker,
som lekboll en mästerman skänker
åt larmande, pockande hop.

Vid hanegüll nattliga mörkret
förskingras af gryende ljus:
Med ens hafva skenen förbrunnit,
de glänsande spökena svunnit,
och slottet står öde i grus.

—*—

BRÖLLOPET

I LOG.

Till bords hafva gästerna satt sig,
och spelmän vid värmande spis.
I Log af byfogden ett bröllop
skall firas på storståtligt vis.

Vid spelmännens lustiga låtar
blir bruden om hjärtat så vek,
men törs ej på brudgummen titta,
ej delta i skämtande lek.

Till höger vid brudfaderns sida
satt pastorn belåten och bred,
som fordom vid gillet i Kana
vår Frälsare täckts vara med.

All släkten från nära och fjärran
var samlad, en hvar med sin gärd
och önskan åt brud och åt brudgum
för denna och kommande värld.

De fränder, som hindrats att komma
tillstädes i egen person,
också hade skickat i gåfva
små vackra och nyttiga don.

Buketter och brokiga kransar
i mängd gjorde stugan så grann,
och kakor med sockersirater —
minst hundrade var det, minsann!

Ha ännu ej samtliga gåfvor
till lyckliga brudparet ländt?
Nej, bymjölnarn synes vid tröskeln
att lämna också en present.

Det var gamle mjölnar Mohorko.
Hans täppa i ryktbarhet stod
för präktiga mullbär i dalen
bland pilar vid brusande flod.

Där nere i dalen vid floden
gick ständigt hans slamrande kvarn,
och troget vid malningen hjälpte
Rejenka, hans blomstrande barn.

»Hvad, granne! har du också kommit
med gåfva — helt visst är det bär.»
En korg, med en duk öfverdragen,
försiktigt i handen han bär.

Den lombojde mjölnaren tittar
omkring sig förlägen, men kärf
och säger med dundrande stämma,
i det han förärar sin skärf:

»För brudgummen är denna korgen
från oss i all ära och tukt.
Må bruden och gästerna äfven
få se denna ljufliga frukt!

»Hur vackert den inlagts och lindats
— den konsten vår gumma förstår.
Med hälsning från kvarnen i dalen
som bröllopspresent du den får.

»Skog, vingårdar, hvitrappad stuga
och äng du i hemgift skall få.
Då kan man också, käre granne!
ett dundrande bröllop bestå.

»I ären förmögna och rika;
vi, stackare, jämt lida svält.» —
Så gick han så fort som han kommit,
se'n korgen på bordet han ställt.

Man skyndade fram att beundra
och nyfiket lyfte en flik.
Där låg en lifslevande ängel....
Kors, hvad han var brudgummen lik!

Spelmännen de logo vid spisen;
man log i diskant och i bas.
Men bruden, än mera förlägen,
satt tyst på sitt bröllopskalas.

— * —

DEN STUMME
FRÅN
OSSIACH.

»Jag hälsar dig, du gamla och mörka klostermur.
Jag hälsar dig, du insjö i grönskande natur.
Du Kärnthens sköna pärla! Du undangömda bo!
Skall jag hos dig väl finna mitt hjärtas svunna ro?»

Hvem är den obekante, som tänker så för sig,
i det han nalkas Ossiach på furukantad stig?
Förnämlig är gestalten och ridderligt hans skick;
hans kinder äro bleka, men glödande hans blick.

Den främmande från kullen till klostrets port går ned,
där han af gamle priorn blir hälsad med »Guds fred!».
Men främlingen ej säger ett ord, ty stum han var;
han åt abbén blott lämnar ett öppet bref som svar.

»Hvad læser jag i brevet? Du kommit hit från Rom och önskar att få stanna uti vår helgedom. Välan! Träd in, du fromme! Är hägen ren och sträng, skall du med lätthet tjäna hos oss som klosterdräng.»

Så togs den stumme gästen af klosterfäder mot och skötte grofva sysslor förutan minsta knot. Han allra först var uppe vid tredje hanegäll, och sist han gick att sofva uti den sena kväll.

Hans namn man icke visste, ej hvarifrån han kom; hans fosterland och hembygd — det sporde man ej om. Så okänd som han kommit, förblef han alla dar, och frågor icke bätat, då han ju döfstum var.

*

Men plötsligen ett ilbud till priorn kom en kväll att genast gå till tjänande klosterbroderns cell. Där låg den arme dödssjuk med rosslingar i bröst, beredd att göra bikt och få sakramentets tröst.

»Dig, dyre klosterfader, jag till min dödsbädd bedt»
Hvad, kan den stumme tala? Har här ett under skett?
I klostret har han vistats och tjänat åren sju
som döfstum. Både höra och tala kan han nu!

Från läpparne, som hviska, abbén bestört får del
af den förmente stummes förvillelser och fel
och hur en gång han hade i plötsligt vredesmod
dräpt Stanislaus, bispén, och gjutit heligt blod.

När tredje dagens solhvarf begynt i Ossiachs dal,
från klosterkyrkan hördes en klagande koral.
I kistan midt i kyrkan den stumme drängen sof,
och svarte priorns mäsas ljöd tung och dämpadt dof.

Från fader Tenhos läppar så bönesucken ljöd:
»O Gud! din nåd kan frälsa en själ från syndens död.
Den stumme syndarn ödmjukt har fullgjort botens kraf.
Förskjut ej Polens konung, vår broder Boleslav!»

— * —

FÄRJKARLEN.

Bland klippiga stränderna yr
den mäktiga Save och flyr
till Donaus bredare fåra.
En båt gungar nära vid strand,
och ensamme fiskarens hand
trött hvilar på orörlig åra.

»Hej, gubbe! här finns ingen bro.
Tag genast ombord oss och ro
fort öfver den brusande Save!
En turkisk dukat eller två
i hederlig lön skall du få;
ett nej — och dig floden begrafve!

»Förstummats ha lunder och fält,
och sorglöst de kristne i tält
nu sofva och farorna glömma.
I nattens beslöjande dräkt
vi svepts för att utröna käckt,
hvar fiendens trupper sig gömma.» —

»Ert guld jag ej ätrår som lön,
ty gratis till svar på er bön
jag vill öfver floden er föra.
Mitt grånade hufvud ej räds
ert grufliga hot, ty jag gläds
att eder till viljes få göra.»

Så ut öfver väg sig bege
i båten spionerna tre;
men fiskaren ror och blott stirrar
på hvirflarnas skummande strät,
som hotar med lekfullt försåt
allt, som sig i häxdans förirrar.

»Ja, dugande är du minsann.
Ej käckare färjkarl man kan
få se både fjärran och nära.
Ha vi nu ock tur i vårt rön,
så vinkar en glänsande lön,
som paschan oss lofvat förära.»

»Pass på!» sade fiskaren kort
och slungade årorna bort.
»Vi båda fått lön för vår möda!» —
»Fördömde gjaur!» — Så i kvaſ
sjönk båten i hvirflarnas graf,
som trotsigt och jublande flöda.



DEN NATTLIGA
VANDRERSKAN.

Vid sken, som berusar,
från Drave det brusar.
»Ro, färjkarl, mig öfver med båt!
Ty rast jag ej finner,
förrn månen försvinner,
och lång är min nattliga stråt.»

Vid mänsken, som rusar,
från Drave det brusar.
På böljorna farkosten flög.
Liksom i förbidan,
hon satt där vid sidan
af färjkarln — stum, dystert och hög.

»Din kropp tyckes vara
af benknotor bara,
och rosslande suckar du drar.
Och ögonen röda
som kolbitar glöda.
Säg, är du en mänska? Gif svar?» —

»Du stannar på vägen
och stirrar förlägen?
Räds icke! Ro bara framåt!» —
Se! kvinnan sig sträcker
i höjden och räcker
med armarne färjkarlens båt.

Vid mänsken, som rusar,
från Drave det brusar.
Mot strand stöter farkosten snart.
»Du hotfulla kvinna
Vill strax du försvinna?
Betala mig först denna fart!» —

»Ej spjärnande sträfvän
mig motstår. Med bäfvan
betraktas min hotande hand.
Ej ens skyr jag prästen,
förty jag är Pesten
och ämnar nu gästa din strand.

»Jag allestäds kryper,
och alla jag stryper.
Men dig vill jag visa en nåd:
All jämmer ditt öra
skall slippa att höra —
din död varder smärfri och bråd!»

— * —

DEN

SISTA VAKTEN.

I mörkret gick han där på post;
hvitt glänste skägg och hår af frost.

Men från ett ståtligt, upplyst hus
förnam han svagt musikens brus:

Ty garnisonens general
ställt till en stor supé med bal.

Champagnen flödade och sjöd;
orkestern trolskt till danser bjöd.

Förföriskt skymtade i vals
halft blottad barm och naken hals.

Därutanför är ock en dal
från bergets topp till vintrig dal.

Och danserskan är stormens mö,
som tumlar om i is och snö.

Soldaten dock i stormens tjut
står troget vid palatsets knut.

I natt sin sista vakt han har
— i morgon re'n han afsked tar.

Men i den mån som natten skred,
allt mera stormen tjöt och kved.

Och kölden skar till märg och ben,
och isande orkanen hven.

Där så han vandrar upp och ner,
hans steg förslappas mer och mer.

Men hjärtat varmt och eldigt slog,
ty hän till södern tanken drog;

till södern, till ett soligt hem,
där köld ej isar lif och lem.

Re'n nästa morgon han ju får
sin frihet och till hemmet går.

Må stormen med sitt vilda tjut
upptorna snö vid slottets knut!

Må kölden göra stel hvar lem —
han har ju redan kommit hem!

Han står vid stugans dörr igen
och ser sin brud, sin hjärtevän.

O söderns varma stjärnenatt!
Hur doftande! hur ljumt och gladt!

»Så snart det blifvit riktigt dag,
vi skola viga, hon och jag.»

Och si! det dagas. Munter låt
af spelmän öppnar bröllopsståt.

Men endast balorkestern når
till gatan ut, där posten står.

Han står där stödd mot sitt gevär —
till döds af köld han frusen är.

— * —

SLOVENISK

LEGEND *)

Det knackar tre gånger på himmelens port
och ropas: »Hit in vill jag slippa!»
Så frodig och säll står på vaktande ort
sankt Peter med skramlande knippa.

*) Detta poem, som väl torde vara det yppersta af Åskerc' satiriska diktning, kräfter en historisk förklaring för den svenske läsaren. Primus Trubar (1508—1586) var för den sloveniska litteraturen ungefär hvad Luther var för den tyska, i det han på sitt modersmål öfversatte bibliska skrifter i protestantisk anda. Den österrikiska "mot-reformationen" kväfde dock snart denna national-protestantiska rörelse, och särskildt Laibacher-biskoparne Tekstor och Hren verkade nitiskt i katolskt syfte och läto bränna nästan alla protestantiska skrifter i Krain och Steiermark. — Däremot utmärkte sig biskop Slo mš ek († 1862) för kristlig tolerans och folkbildningsnit. — Den i diktens slut omnämnde Preš éren († 1849) är slovenernas nationalskald.

I stället för den slaviske aposteln Cyrill har originalet dennes broder Methodius, hvilken under påfven Nikolaus I och Hadrian II predikade den ortodoxa läran bland tjechern.

Han främlingen mätte från tå och till topp:
»Hvem är du, o pilgrim från jorden?» —
»En stackars sloven, som ej mistat allt hopp
om plats vid de himmelska borden.» —

»Sloven? Ja, jag kunde just tro det, min själ!
Där trifs man ej riktigt, man säger.
Du sade din fosterjord därför farväl
och sökte vårt himmelska läger.

»Här träffar du folk af den finaste ton
och helgon, de största och bästa;
men af din förslafvade lilla nation
martyrer blott finns för det mesta.

»Men innan Gud Fader sin himmelska famn
mot dig breder ut för beständigt,
var god och förtro mig ditt ärliga namn!
Ursäkta! Här är det nödvändigt.»

»Mitt förnamn är Primož och Trubar min ätt.
Här har man mig kanske i minne.»
Sankt Peter log nådigt: »Det låter honett!
Jag skall höra efter där inne.»

•

Den himmelska salen sken bjärt som i brand
af strålar och flammor så klara.
Sankt Peter inträdde med nycklar i hand
till himmelska helgonens skara.

»Där utanför väntar från tårarnas dal
en herre — förkunnade Peter —
han ödmjukt har bedt mig om plats i er sal,
och Primož och Trubar han heter.»

Herr biskopen Tekstor då inföll: »Hvad? *Han!*
Har vägen hit upp han ock funnit?
Jag trodde, att denne förtappade man
i helvetet redan förbrunnit!

»I hela mitt stift sökte Trubar en gång
de snärjande näten utspänna
och göra af fåren ett osaligt fång,
som herrarne väl torde känna!»

»Guds kors! Den sloveniske Luther är här!
— så biskopen Hren hördes klaga. —
Här uppe ej ens han oss trefnad beskär.
Nej, åter dit ner må han draga!

»Sloveniska heliga skrifter försät
han spridde i tryck utan ända.
Jag brände nog upp dem, hvarhelst jag kom åt
— tyvärr blefvo alla ej brända!»

»Betänk dock! — till orda bisp Slomšek nu tog —
besinnen, o helige bröder!
För tre hundra år sedan Primož ju dog
och är väl följaktligen döder.

»Ej fanns på min tid i sloveniska land
kvar spår af hans kätterska lära.
Så räckom därför en försonande hand
åt brodern till himlarnes ära!

»Betänk! På vårt älskade modersmål han
först böcker åt folket har skrivit.
De synder, för hvilka han lystes i bann,
af Gud re'n förlåtna nog blifvit.»

Så vardt där ett gräl med dispyter alltjämt
i hela slovenska partiet,
och öfriga helgon begynte med skämt
att lyssna till ordfäkteriet.

Med helige Simeon Augustin
utbytte små tokroligheter;
Quirinus sig sällat till bisp Victorin
och sneglade spefullt på Peter.

En påfve sig vändt till aposteln Cyrill
och hänlog: »Min broder! här hafver
du bästa beviset på hur det står till
med endräkt och sämja bland slaver!»

Små gyllene änglar i fläktande krets
kring helgonen ängsligt sig svinga,
och Petrus — allt annat än glad och tillfreds —
står häpen med nycklar, som klinga.

»Tyst!» tränger från Guds majestätiska tron
en röst genom himmelens eter.
Stum varder slovenernas disputation,
då Gud ger ett tecken åt Peter:

»Er Trubar vid skärseldens glödande hård
har hittills tillräckligt mäst kväljas.
Han dock för det goda, han utfört, är värd
nu mer att bland eder få dväljas.

»Enär på sloveniska han först har lärt
er bedja och psalmerna sjunga,
ett 'Helig o helig!' mig evigt är kärt
ifrån hans sloveniska tunga.»

I läset vreds nyckeln, nu knarrade det,
och Trubar af Petrus inleddes.
Bland slaviska bröder (till mängens förtret!)
en plats af Gud Fader bereddes.

Prešeren sprang genast emot honom gladt:
»Här först du af mig vare hälsad,
ty efter århundradens tyngande natt
vår bygd genom dig blifvit frälsad!»

—*—

UKRAJNSK

BALLAD.

»Hvi, pater, skynda bort i kväll?
Härbärke bjuds dig i mitt tjäll,
och snart fördunklad vorden
är den ukrainska jorden.

»Helt visst du trött och hungrig är.
Men bröd och salt du finner här,
och i mitt hus du äger
för natten tryggadt läger.» —

»Gud löne dig, du ädla fru!
Men bo ej andra här än du?
Hvar är din man? Kanhända
om kort han hem skall vända.» —

»Min man rest bort för länge se'n,
långt bort och vände ej igen.
Tre långa år så svunnit
och mig allena funnit.

»Han hädan till Moskva först for,
till Novgorod och se'n, jag tror,
bort till Sibiriens trakter
att söka guld i schakter.» —

»Hur går det då med hus och gård?
Kan du därom ha noggrann vård?
Har du ej barn och fränder
till hjälp med starka händer?»

»Mitt hus har himlens öfverflöd:
den gyllne tegen ger mig bröd;
mitt stall har getter fina,
och honung skänka bina.

»Min ende son — Gud vare tack
och pris! — han är en god kosack.
Men själf jag styr och ställer
och som god husmor gäller.

»Men, gode munk, allt jordiskt väl
kan lätt fördärfva mänskans själ —
och locka i försäten
ifrån den rätta stråten.» —

»Din gäst har Herrans rätt och plikt
att ge dig aflat för din bikt.

Så må du hjärtat lätta
och synderna berätta!» —

»Tre resor har jag synd begått;
jag tynge af ett trefaldt brott,
jag felat trenne gånger.
Gif lindring i min ånger!

»Jag lofvat att med trofast själ
jämt bedja för min makes väl.
Men stundom jag det glömde,
och samvetet mig dömde.

»Jag till hans minne hade satt
en rosmarin. Nu står den matt,
ty vattningen jag glömde.
Ny synd mitt hjärta gömde.

»En yngling kom från fjärran strand
till mig med luta i sin hand,
han sjöng i ljunma nätter
om vårt Ukrajnas slätter.

»Han prisade kosackers mod
och sköna kvinnors heta blod.
Af röst och luta fången,
jag föll för tredje gången.

»Min synd vår Gud förlåta kan
för mina kval. Men skall väl *han*,
när hem han kommer åter,
hur än jag ber och gråter?» —

»Förklädd din Taras re'n är här
och ger dig allt, hvad du begär.
För dina synder svåra
kom i min famn, o Zora!»

— * —

SLAGET
VID
PIROT.

(Från serbisk-bulgariska kriget nov. 1885.)

» konung! vårt spel är förloradt,
och fallet vårt Pirot re'n är.
Bulgaren på slagfältet segrat,
och krossad är serbernas här.

»Bulgaren i Pirot huserar
och kosan mot Niš redan styr.
Här kan du ej känna dig säker;
bäst vore, om genast du flyr!

»Mot Belgrad — vårt fosterlands hjärta —
bulgarerna snart rycka an.
Ditt lif och din krona, o konung!
vi frukta, förlora du kan.»

Tyst konungen budskapet hörde,
och skuggan på pannan än låg,
då sårade kämparnes förtrupp
dit lände med sjukvårdens tåg.

I Niš ambulansernas bärar
sig rörde på gator och torg,
där kungen bland tigande mängden
besåg denna taffla af sorg.

Han böjde sig ned till den förste:
»För mig har du lidit och stridt —
så nämn mig din yttersta önskan!
Hvad helst du vill ha, vare ditt!»

»Vid Morava lefver min fader.
På tröskeln jag ser honom än
mot landsvägen stirra och undra:
när kommer min Marko igen?

»Förgäfves den gamle mig väntar;
ej mer får han höra min röst;
förgäfves han stirrar och spanar —
så skänk honom du någon tröst!»

Och konungen sporde den andre:
»Din tapperhet kräfver sin lön —
så nämn mig din yttersta önskan!
Din furste skall fylla din bön.»

»Långt bort till den brusande Drina,
till stugan — dit trängtar min själ
att kyssa min hustru och barnen
och ge dem mitt sista farväl.

»Hur skall min familj mig förutan
i hunger framsläpa sitt lif?
Jag armod som arfvegods lämnar —
o konung! en fader dem blif!»

Och kungen sig närmar den tredje:
»Min son! du ock kämpade bra.
Så nämn mig din yttersta önskan —
din konung har redan sagt ja.»

»Ej väntar mig älskande maka,
ej hem eller far eller son.
Ty ingen mig saknar i världen,
som nu jag skall skiljas ifrån.

»Att dö för att se'n slippa lida —
det vare min endaste tröst.
Men värre än dödliga såret
är kvalet, jag bär i mitt bröst.

»Jag lider af nesliga skammen,
att Kain och serb äro ett.
I mord på naturliga bröder
mitt folk har sin ofärd beredt.

»Min konung! när döden mig kysser,
jag svär, så att höras det kan:
eho som mot bröderna hetsar
hans bröder — fördömd vare han!»



EKO
FRÅN
BALKAN.

(Vid Östrumeliens förening med Bulgarien.)

Hvad ljuder från Balkan för sus
vidt öfver berg och ängar?
Det hörs än vildt som stormens brus,
än mjukt som spel på strängar,
än gladt som klangen af pokal
och än sublimt som en koral.

Marica! öfver slätter sjud
och vattna brödraländer!
Ett glädjebud, ett segerbud
du med din bölja sänder,
att dina söner manligt stridt,
att ditt Bulgarien är fritt.

Var glad med oss som förr och sjung,
Balkan, du gamle jätte!
Som ett förenadt rikes kung
du kronan på dig sätte!
Din breda skyddsmur hör oss till,
om fienden oss söndra vill.

Europas statskonst har förlist
i diplomaters vända.
Det korthus, som de byggt så vist,
ej mäktade bestånda.
Idén är ändå mera stark
än alla skrifna pappersark.

Marica! ila fram med språng
och smek förenta stränder!
Förkunna högt din segersång,
som hörs till fjärran fränder:
Bulgaren blifvit fri och vrok
ifrån sin nacke nesligt ok!

— * —

PERUNS

OFFERPRÄST.

Vid Oder har folket församlats till lek,
och ekot af sånger på slätterna skallar;
vid Oder står lummig på kullen en ek;
vid eken Perun*) man med offer åkallar.

På ängen det vimlar och skimrar af folk;
så många ej förr hafva kommit till städes,
och höfdingen Trdoslav, städse en tolk
för böner till gudar, åt offringen glädes.

Till gördeln hans grånade skägg hänger ned;
kring axlarna fladdra hans snöhvita lockar.
Vid altaret står han på fädernas sed
och offrar åt guden med ödmjuka bockar.

*) Thor i den slaviska mytologien.

»Perun! Du den främste i gudarnes värld,
med hufvud af silfver och skägg i förgyllning!
tag mot som vår sista andäktiga giärd
de ringlande rökmolnens blygsamma hyllning!

»Vi offra dig signade hvetekornsbröd,
vi offra dig rostade dufvorna tvenne.
Vid åsyn af altarets heliga glöd
vår brinnande kärlek och vördnad du känne!

»Hvad? Vill ej Perun längre höra vår bön?
Se, fiender hota... Du sofver, du hvilat?!
Hvi jagas de icke på flykt af ditt dån?
Hvi krossas de icke af eldiga pilar?»

Då glänste i solen af lansar en skog —
de kristne sig närmade hedningars stränder.
I spetsen för hären en furstbiskop drog
med korset högt lyftadt i krigiska händer.

»Du, hednahund, tig!» Äfven svärdet blef höjdt
af bispen, som ledde den stormande hären:
»Allt Pommern sig redan för korset har böjt;
blott I gören motstånd och trotsiga ären.

»I mästen anamma vårt heliga dop,
som lycka och sällhet för alla betyder.
Men vägren I — död åt hvar tredskande hop!
Vår käjsare Ottos befallning så lyder.

»Ja, dop eller död! Väljen själfva, men fort!»
Men utan betänkande svarades: »Döden!
Ej kärlekens tro till er lära I gjort;
med helvetets faser I gån och föröden.

»Ej bryn I er om eder mästaress ord;
I viljen blott vidga germanernas styrka,
och girigt I trakten att vinna vår jord,
den heliga jord, som vi vant oss att dyrka.»

Re'n slaverna ringats af järnhårda band,
och bukiga sköldarne Trdoslav klämma.
O offerpräst, ve dig! Ve hela ditt land!
och ve dig, Perun! Dina blixtar ej skrämna.

Hvi rister du bladen, du äldriga ek?
Hvi susar det sorgset i lummiga grenar?
Förnimmer du kanske den blodiga lek,
som nu har begynt uppå heliga stenar?

På altaret, rest åt Perun och hans fest,
föll Trdoslavs hufvud för blixtrande bila;
tre tusende bröder och systrar därnäst —
tre tusen martyrer till gudarne ila.

— * —

HOFNARREN.

Hvarför lutar du dig tankfull,
dyre Ali, vise Ali?
Se det haf af yster glädje,
som i hofvets salar svallar!

Hvarför står du tyst och tankfull?
Se, hur parvis hofvets prinsar
och prinsessor lustigt dansa,
sväfvande i dansens ringar!

Vida du i världen färdats.
Nämn det hof och nämn det rike,
där det firas muntra fester
mera präktiga än mina!

Se briljanterna, som blixtra
uti sultaninnans krona!
Har du skadat ädelstenar
mera lysande och sköna?

Se Aidas pärlesmycke!
Har du förr på kvinnohalsen
pärlor skadat mera klara
eller renare än hennes?

Har du någonsin sett kedjor
af metall mer tung och äkta
än de gyllne länkars kedja,
som af paschan Jusuf bäres?

Och mer sagolika dräkter,
väfda af det bästa siden!
Mera smakfull skrud ej finnes
än hos dessa odalisker. —

Narren Alis bjällra skramlar,
och på sned hans lufva ruskar;
som ur dröm han väcks och vrider
munnen till ett bittert löje:

»Stenar ädlare jag skadat,
pärlor renare jag funnit,
dräkter dyrare jag känner,
tyngre bojer äfvenledes.

»Ej behöfves söka länge
att, sultan, dig öfvertyga,
att din narr, den vise Ali,
icke sanningen fördöljer.

»Dyrare än hofvets siden
äro bondens grofva kläder,
dem han själf i ärbar möda
och sitt anlets svett förtjänat.

»Tyngre än de gyllne kedjor,
hvarmed flärdens narrar smyckas,
äro järnets hårda bojor,
som mitt folk i träldom tynga.

»Renare än alla pärlor
äro millioners tårar,
som i ve för din skull gjutas,
att du må i vällust frässa.

»Och de bästa diamanter
äro dessa helga droppar,
som från mannens panna falla,
då han sträfvar för de sina!»

CALIGULAS

LEKSAKER.

Det skallar af lurar i dal och på berg,
och spjuten, i solskenet glimmande, svängas.
På slätten vjd Rom uti skiftande färg
de oöfverskådliga trupperna trängas.

Hej, Cæsar Caligula! Lifvet är sällt!
I dag är du åter den firade hjälten.
På kullen du slagit ditt skuggande tält
och mönstrar din här, som sig breder på fälten.

Församlad senaten för käjsaren är,
patricier stå där i rader och bocka;
af yppiga kvinnor finns också en här,
och spelmän med sångare glädtigt sig skoeka.

På strider och öfningar käjsaren ser —
den krigiska stäten åt honom är ägnad.
Hjärtinnerligt godt han i välbehag ler,
och hårdt klappar hjärtat af högmödig fägnad.

Re'n taffeln är färdig med bräddad pokal,
och slafvar med blommor de drickande kransa;
flöjtblåsare bjuda till yr bacchanal,
och danserskor nakna för käjsaren dansa.

Men trupperna jäktas där ute på fält
och drabba med mordiska redskapen samman,
då käjsaren under sitt snöhvita tält
re'n halfdrucken lullas af rusande gamman.

Då närmar från Rom sig en öfverstepräst
och stiger från mulåsnedeln på marken:
»Frid Jupiter skänke åt dig och din fest!»
så hälsar den åldrige ödmjukt monarken.

»Jag hörde på långt håll trumpeternas klang,
och medömkan grep mig med landtmännens pina.
Du idoga bönder från plogharfven tvang
och lät undersåtar af hunger förtvina.

»Af krigsoket tyngs hvarje lif, hvarje lem;
ditt romerska världsrike stönar och kvider.
Förbannelser hopas från sköflade hem,
och allt för din skull uti fattigdom lider.

»Nog länge din här du för fälttåg beredt —
med segrarnes hvila dess möda förljufva!
I templet hvar dag jag till krigsguden bedt,
att romarnes fiender snart du må kufva.» —

»O sancta simplicitas!» — härvid till skratt
Caligulas anletsdrag hänfullt sig vredo.
»Du tror, filosof, att jag är så besatt,
att blott mot barbarer min här jag gör redo!

»O nej! Hvad bekymrar mig folk eller land?
för romarnes skull jag ej alls gör mig möda.
Förstår du? Jag roar mig bara ett grand
och söker de långsamma timmarne döda.

»Jag ledes att sitta vid dignande bord,
jag leds vid att proppa den späckade magen;
mitt öra har tröttnat på skaldernas ord,
och ögat föraktar nu kvinnobehagen.

»En hvar för sitt nöje ju väljer en sak
allt efter sitt tycke och älsklingsidéer,
och Roms imperator har också sin smak,
hans leksaker äro — ha ha! — hans arméer!

»Ett tidsfördrif är det att ~~att~~ skåda den glans,
som sprides på slätten af granna soldaten;
en ypperlig leksak är blixtrande lans —
det bidrar förträffligt till smältning af maten.

»Som tidsfördrif väljer jag truppernas kamp
i öfvande lekar — till dem står min lusta.
Vid pansarens rassel och hofvarnes tramp
jag ler åt de svettiga kroppar, som pusta.

»Det roar mig äse och höra på nöd;
mig änkornas tårar aflocka ett löje.
En leksak är truppernas lif eller död.
All världen är till för cæsarernas nöje.

»Ja, allt är för oss — för vårt tidsfördrif blott,
för grannlåt och lekverk vid käjsarens fester.
Hvarför ha vi annars väl romare fått
och präktige gudar och lydige präster?

»Och se, hur de offra sig gärna för oss!
Fast föda och dryck knappt de fått flere dagar,
de glädtigt marschera och leka och slåss
och trösta sig med att det mig så behagar.

»Belåten är gallier, glad är spanjor;
jag nämnes i skythernas tacksamma böner;
i trældom germanen sig upphöjd dock tror,
och lustigt ödmjuka sig Afrikas söner.

»Så roën er cæsar lydaktigt och snällt!
Förkorten med skämtet hans tråkiga stunder,
om själfva I också förgingens af svält
och romareväldet därvid ginge under!

»Nå, gubbe! En droppe falerner du tål?
Caligula, gudarnes like, iskänker
och beder dig tömma för honom en skål.
Du vill ej!... ha ha! Du på folket väl tänker!»

— ❖ —

SATANS

DÖD.

« hvad väsen och låt! O hvad jämmer och gråt
inom helvetets väldiga murar!

Hvarje golfsten i salen af tårar var vät,
som af syndaflodspröfningens skurar.

»Ve oss! Satan är sjuk — han är nära sitt slut!»
om hvarandra förfäradt man ropar,
och vid ryktet därom under hiskliga tjut
vardt han uppsökt af sörjande hopar.

Alla tungomål hördes där nere i dag
ifrån olika zoner och kanter;
hvarje folk, hvarje stånd af skiljaktiga slag
hade sändt sina representanter.

Alla trängas kring tronen, ty där sitter Han.
Se, hur hornen kring pannan sig ringla!
Med ett skogssnår hans hårväxt förlikna man kan,
och hans skäggtofvar vädurlikt dingla.

Han bär ringar af ormar för prydnadens skull
omkring hals, omkring armar och lofvar,
och inunder hans mantel, som fällats med gull,
titta fram tvenne riktiga hofvar.

Han med vänster hand kramar ett jättestort klot,
med den högra en glödande scepter,
När han andas, det är som en bläsbälg med sot:
han har astma, trots alla recepter.

Såsom glödkol i pannans urhålkade krök
tvenne slocknande ögon sig hvälfva,
och inunder hans nos, hvass som näbb på en hök,
spotskt de blåbleka läpparne skälfva.

Alla snyfta och gråta. Med ens blir det tyst,
när en gäst går till sjuklingens läger.
Sedan spetsen af Beelzebubs hästhof han kysst
och sig harklat, han talar och säger:

»Öfverge oss ej, fader! Fast modigt vi stridt
emot sanning, på dig blott vi lita.
Allt, som finnes af svart, ha vi kallat för hvitt,
och som svart vi betecknat det hvita.

»Mänskan språket som medel för tankarne fått.
Vi med språket just tankarne dölja.
Ur vår mun strömma orden så ljufligt, men blott
för att däri vårt syftemål hölja.»

»Att insnärja allt mänskligt i villande garn
är vår heliga uppgift och sträfvan.
Om ej du understödt dina vacklande barn,
vi mot framtiden säge med bäfvan.»

Så en annan går fram — torr och mager han är:
»Hvar jag finner två vänner i världen,
deras sällskap jag söker att slita i sär
och dem hetsar att gripa till svärden.»

»Ja, att söndra, förtala och rifva itu,
utså tvedräkt, beljuga och svärta —
det är min sak, och svag jag mig känner; men du
är ett osvikligt stöd för mitt hjärta.»

Fram nu trippar en tredje till helvetets tron.
Hur han skiner af smink och pomada!
Se'n han hästhofven kysst på siratlig fason,
han begynner med läspande svada:

»Som den ärade talaren verkar i smått,
vi i stort världsutvecklingen främja.
Utan oss skulle folken och staterna fått
kanske lefva — o ve! — uti sämja.»

»För den skull vi ock fylla ett verkligt behof
och betrygga den söfvande natten.
Utan dig det dock ej vore lätt att få rof
och att fiska i grumlige vatten.»

Och en fjärde, som skelade listigt och styggt,
från sin vrå sig till Beelzebub vände.
Med en pung i sin näfve han såg kring sig skyggt.
Det var kanske Iskariots frände.

»Satan! varit du har och förblir ideal,
och min gud — det är guldmynt och slantar.
För en börs är min själ hvarje ögonblick fal;
gärna fader och mor jag förpantar.

»Jag för pänningar säljer all åsikt och plikt
och min heder — därtill är jag villig.
Karaktären värderas med gyllene vikt.
Hvem vill köpa? Den varan är billig.

»Jag för pängar öck sålde mitt fädernesland,
men jag har ej ett sådant, dess värre.
Jag för pängar ock tändes af lidelsens brand,
af begär att bli skapelsens herre.»

Någon tränger sig pockande fram med besvär;
grön turban på hans hjässa sig höjer.
Utan tvifvel en sällsam dervisch det väl är,
som för Satan ödmjukligt sig böjer:

»Majestät! Världen snart hotar störta i grus;
tidens ondska allt mera sig öker,
ty det mänskliga släktet i skymningen ljus
mer och mer eftertraktar och söker.

»För de dödliges själ varder kunskap ett gift;
ljus kan lätt blända människans öga.
Mörkrets förmån vi städse predikat i skrift,
men man börjar nu tro det blott föga.

»Nej, tillbaka igen till den lyckliga tid,
då man heliga kättarbål tände,
och då offren för tänkandets frihet med id
till Guds ökade ära man brände!

»Detta ljus ha vi kärt, vi förstå dessa bloss;
denna flamma vårt hjärta kan värma.
O vår sol! O vår Lucifer! Lämna ej oss!
Endast du kan ge mod och beskärma!»

Allt blef tyst uti salen. Där suckades blott.
Plötsligt Satan uppspärrade käften:

»Jag har lyckligtvis icke på stenören sätt,
och förträffligt det gått med geschäften.

»Käre bröder! Till tårar I rört mig i dag,
ty med fakta I granneligt styrken,
att I alla mig nitiskt han varit i lag
och att mig mer än Herran I dyrken.

»Jag dock känner mig knappast nu mera i stånd
att er leda och styra, dess värre.
I han ock öfverträffat mig uti förstånd,
ty eleven vet mer än hans herre.

»Jag har åldrats och gränat. Jag fyllt min mission,
och jag väntar ej mera af lifvet.
Men åt er kan jag tryggt öfverlämna min tron,
och åt eder mitt värf varde gifvet!

»O gån vidare på!...» Men hvem är som så sent
där vid salsdörren pustande skymtar?
»Nio ländernas khan!» — så det hviskas förent.
Som en gödgris han fnyser och grymtar.

»Ber om ursäkt! — mot tronen rakt kosan han styr —
Men betänk den besvärliga vägen!
Och där hemma jag haft mycket bråk och besvär,
så jag känner mig trött och förlägen.

»På mitt fosterlands väl har jag tänkt hyar minut;
dag och natt jag det ej kunde glömma.
Sociala problemet jag löst dock till slut.
Hör först på och du sedan kan döma!

»För mitt harem jag byggt ett storstättligt palats,
där tre hundra rosorna glöda.
Ej i östern det finnes en skönare plats;
men det kostat, minsann, också möda!

»Jag för hästar och hundar lät uppföra stall —
veritabla palats äro båda.
Intet borgarehem mera präktigt du skall
uti hela mitt rike få skåda.

»Karavaner mig bringa hvarendaste dag
nya gåfvor och skatter. Det skrymmer!
Huru inrymma allt? Hur förbruka hvart slag?
Detta vållar mig stora bekymmer.

»På två läger jag delat allt folk i min stat,
och de äro allt annat än lika:
till det större de höra, som icke ha mat;
till det mindre de mätta och rika.

»Till de rikas parti hör naturligtvis jag
och min ynnest dem frikostigt unnar.
Man kan trifvas bland dem uti lustiga lag
utan jämmer från hungriga munnar.

»För att tiggare ej skulle slippa dit in
och förstöra vår treffliga gästning —
om den saken jag särdeles lade mig vinn:
i hvar stad lät jag bygga en fästning.

»För det allmänna bästa jag verkat så skönt
just i samklang med dina principer.
Men af folket jag ändå blott otack har rönt,
ty min möda det icke begriper.

»Mina trålar ej mer äro nöjda med mig;
tyst och öppet de knota och skria.
Uti kedjor det rasslar; man uppreser sig.
Ja, de vilja rent af blifva fria!

»Dessa tiggare prata om orätt och rätt;
har man nånsin till fräckhet hört maken?
Hvad är rättvisa? Detta besvaras ej lätt,
och jag själf har ej utrönt den saken.

»Millioner, det påstås, af hunger förgås,
medan jag ej har aning om nöden.
Nå, än se'n! Om en hungrig fått smörja sitt kräs,
han undslipper väl ändå ej döden!?

»Ja, mitt fosterlands välfärd bekymrar min själ;
nattens hvila blir störd af den plågan.
Sociala problemet förstår jag dock väl,
och du hjälper mig bäst lösa frågan!...»

Satan länge i tysthet med löje hört på,
huru khanen sig lärde regera.
Men så reste han plötsligen upp sig på tå,
ty han kunde ej hålla sig mera.

Och med klorna på magen han skrattade så,
att ett tordön i helvetet väcktes.
Och där skrattade alla, så stora som små,
så att väggar och trumhinnor spräcktes.

Satan vacklade plötsligt och ramlade ner;
hans lekamen ur spillror framgräfdes.

Död låg Satan på golfvet och rör sig ej mer:
han fått kramp utaf skratlust och kväfdes.



PRAMLOTJA.

Där den helga Ganges flyter,
eremiten Kandu dväljes
uti lundens mörka skugga.
Hundra år han där har vistats.

Rötter gifva honom näring;
dryck beskärs af källans vatten.
Bädd han har, hvarhelst han hvilar,
under träd på mjuka mossan.

Hvarje dag tre resor vandrar
eremiten ned till Ganges,
badar och sig tvår från synden,
beder fromt, gör bot och fastar.

Fåglarne kring honom samlas,
sjungande för honom sänger.
Själ f han sjunger hymn till Brahma
och på mystisk visdom grubblar.

Hvad som synes mörkt för andra,
är för Kandu klart som dagen;
lifvets grund och mål han känner
och begriper evigheten

Gudarne från sina salar
blicka ned på detta helgon
och befara afundsamma.
att i helighet fördunklas.

»Hur förhindra denna våda?»
sins emellan de sig spörja.
Sorlet dock i himlen tystnar,
när den vise Indra råder:

»Hvar är vår klenod Pramlotja,
drottningen bland himlafeer?
Må hon sväfva ned till Ganges
och bli sedd af detta helgon!»

Ned till Kandu sam Pramlotja
i sin underbara fägring,
då brahmanen vid sin veda
satt försänkt i djupa tankar.

»O hvem är du, sagoskepnad?»
Kandu, väckt ur sina tankar,
suckar häpnande och beder:
»Låt mig skåda dig, gudinna!»

»Skönt vid mänsken lotus-blomman
stiger upp ur djupets vågor
och slår ut sin väna krona —
mera skön är du dock, kvinna!

»Låt mig se på dig och suga
blott ett ögonblick din fägring!
Låt mitt öga i din ljufhet
släcka själens heta lågor.

»Blott ett ögonblick, ett enda!
Se, hur mina ögon törsta!
Efter skönhet hjärtat törstar,
all min själ förtärs af törsten.

»Låt mig se på dig, betrakta
blott ett ögonblick!... Försvinn ej!...»
Tyst han ser och ser på henne,
tills bak kullen solen sjunker.

Bittert eremiten suckar:
»Ve! I dag jag glömt att bada,
glömt att sjunga Brahma hymner;
jag i dag all bot försummat.»

»Hvad? I dag? O helge Kandu!»
undrande Pramlotja måler,
»hundra år på mig du tittat.» —
Alla himleus gudar småle.



KRISJNA.

*Ä*llt högre upp på luftens haf
osynlig guden simmar.
Se, himlastaden Dvarakam
snart för hans öga glimmar.

Det Visjnu är. I tusen år
på jorden räckte färden.
Som mänskan Krisjna där han left
och lärt i mänskovärlden.

Till sina gudabröder in
i himlen Krisjna träder.
Där hälsas han af Indra, höljd
i konungsliga kläder.

Af gudarne välkomnas han
och åtspord blir med orden:
»Säg, Krisjna, hur du trifdes där
bland människorna på jorden?» —

»Odödlighetens lyckobarn,
som gudarne sig kalla!
Högt öfver världen är det lätt
att styra och befalla.

»Men om I vissten, hvilken saft
i människans ådror rinner,
hur lifligt detta röda blod
där värmer, sjuder, brinner!

»Ej lidelser I hafven känt,
ej önskningar och längtan.
Af sorg ert hjärta ej beklämts,
ej klappat högt af trängtan.

»Hvad lifvets ros och kärlek är,
I, gudar, icke veten.
I kännen ej det paradys,
som fröjdar mänskligheten.

»I veten intet om försåt,
om kamper utan ända.
I veten ej af synd och fall
och straff för de elända.

»I veten ej af skräck och hopp,
förtviflan eller nöden.
För er är träl-dom obekant,
och obekant är döden.

»Allt, gudar, jag på jorden lärt,
där jag fått le och kväljas.
Jag längtar därför dit igen;
hos mänskan vill jag dväljas.

»Behållen eder evighet!
Er förmån är den vorden.» —
Som Buddha Visjnu åter steg
i mänskohamn till jorden.

SYNDAREN.

Vid Ganges i ensliga tjället
vid facklornas mystiska sken,
på stengolfvet munkarne sitta.
I midten står Buddha allen.

De tankfulla stirra på golfvet
med pannan af händerna skymd
och tåga, som vore de väsen
ifrån någon främmande rymd.

Nu tystnaden brytes af Buddha:
»Finns här någon syndare än?
Jag ännu en gång täckes spörja:
Var bikten fullständig? Bekänn!

»Ve den, som en synd vågat dölja,
som djärfves förtiga ett fel!
Han aldrig förmår blifva helig,
skall ej af nirvana få del.

»Om ingen har mera att yppa,
välan....» Under rodnande skam
en enda — den unge Ambattha —
sig rest och till Buddha går fram:

»Jag syndat, o mästare höge!
är saker till hemliga brott.
Af blygsel jag knappt vågar yppa
den grufliga synd, jag begått.» —

»Räds icke, hur svårt du än felat!
Ditt blod var kanhända för hett?
Du kanske i flickornas ögon
för djupt och för länge har sett?» —

»Jag *tänkte*, o vördige fader!
Med hjärnan för mycket jag tänkt.
I lifvets och skapelsens gåtor
för djupt har min ande sig trängt.

»Själ! ville jag tingen betrakta
i sanningens klarnande luft,
all orsak och mening i världen
bedöma med eget förnuft.

»Ej gräns eller skrankor jag satte
för tankarnes hejdlösa flykt.
O ve! Det för Brahma är syndigt.
Hur gudlöst jag handlat och styggt!

»Hvad heliga Vedas ha skrivit —
i det få vi forska. Ej mer!
Förmätet det vore att tränga
sig djupare in eller ner.»

I förstone Buddha stod häpen,
och munnen till hänskratt sig drog.
Men blickande gladt på den unge,
till orda han leende tog:

»Hvarför har då Brahma förlänat
ett hufvud på kroppen åt oss?
Hvarför har han tändt i vår ande
en gnista för flammande bloss?

»Hvi har du fått händer? Att verka!
Hvi fötter — om ej för att gå?
Och hufvud du fått för att tänka,
att blifva gudomlig också.

»Och därför ju mera du tänker,
dess mer skall du Gud blifva lik,
dess mer skall du närma dig Brahma.
För den skull ej tänkandet svik!

»Haf tänkandet kärt, min Ambattha!
Låt världen bli upplyst och fri!
Förkättra dig därför brahminer,
så finn dig med lätthet däri!»

— * —

DEN FÖRSTA
MARTYREN.

Det väldiga bälet har staplats,
och *hon* bindes fast på dess topp.
Till aska skall elden förvandla
martyrens jungfruliga kropp.

Där står hon vid skampålen fjättrad,
och klädnaden slites i sär.
En lefvande, fager gudinna,
en Nil-landets dotter hon är.

Hon spotskt blickar nedåt. Af vinden
bestryks hennes svallande hår.
På torget i Memfis allt folket
i nyfiket bidande står.

Hon spanar med blicken i fjärran;
den tänds af en underbar brand.
Kanhända hon upptäckt där borta
sitt eviga fädernesland.

Fram bäras nu brinnande facklor
till kyrkans och gudarnes fest,
och Apis' lydaktiga svenner
förnimma sin öfverstepräst:

»Ej veta vi, hvadan hon kommit,
ej hvar hennes fosterbygd är;
vi hennes föräldrar ej känna,
ej heller det namn, som hon bär.

»Ej Nilen har sett henne födas —
den heliga Ganges fastmer.
Kanhända från Babel hon kommit,
kanhända från Grekland hit ner.

»Allt sedan Oziris och Izis
oss lif och förkofran beskärt,
och vi åt den helige tjuren
ha offrande dyrkan oss lärt,

»vi aldrig om henne hört talas.
Med lögnar af nymodigt slag
hon tviflar på helige gudar
och trotsar beständande lag.

»Om hennes förvillande läror
ej häfden det ringaste vet;
uråldriga hieroglyfer
förkunna ej något om det.

»Med gissel, som piskade blodigt,
den fräcka vi tystnad befallt.
Förgäfves! Vid Nilen beständigt
förförde hon folk öfverallt.

»Vi slogo i järnhårda bojor
bedragerskans armar och ben
och trodde, hon skulle förmultna
på fängelsets halmströdda sten.

»Men nattetid reglarne sprängdes
på fängelsets bommade dörr,
och rasslande kedjorna föllo —
fri stod hon ånyo som förr!

»De helige gudarnes vrede
ej ostraffadt kränkningar tål.
Egyptier! Bringom vårt offer
åt dem på försonande bål!

»Bränn henne!» — Så antändes bålet.
Af röken hon snärjes allt mer
och smekes af svedande lågor,
men lugn står hon upprätt och ler.

Hvad skall detta löje betyda,
hvad läses i ögonens glöd?
Den segrande evighetstanken?
martyrskapets trots mot all död?

»O flamma! Lys upp öfver sinxer!
stig upp öfver stolt pyramid
och skingra den natt, hvaraf världen
fördunklas i vrånghet och strid!

»O ljus! . . . » Hennes stämma förkvädes.
Till aska vardt snart hennes kropp.
Hvar är du nu, djärfva gudinna,
hvar är ditt odödlighetshopp?

Men si! uti stoftet och askan
det rör sig i nästa minut.
Där står hon, den brända martyren,
mer mäktig och skön än förut.

»Hvem är du då, okända häxa?
Du, sällsamma fenix, bekänn!» —
Hon säger åt häpnande bödlar
och ler lika trotsigt igen:

»Jag döden med ära besegrat,
och odödlig skall jag förbli.
Jag heter den eviga tanken,
som skall göra människan fri!»

ISKARIOT.

Jag är ensam omsider. Bland buskar och snår
någon hvila jag fick.
Lång och farlig var vägen hit ut. Men här när
mig ej människors blick.

Genom gator och gränder jag irrade skyggt
som en flämtande hind.
Bara bort! Bara bort! Jag blef buren på flykt
af en brusande vind.

»Säg, hvar äro de trettio pängarne? Säg!»
skreks med sniket begär.
Jag dem slängde i templet. Dit går ej min väg.
Spring att söka dem där!

Levi — krämaren — skyndade ut i sin port,
där han väntat på lur.

»Gratulerar till goda affären, du gjort.
En apostel med tur!»

Ahasver, gamle skoffickarn, satt på sin bänk
mellan trasiga skor.

»Säg, hvad gömmer du där under kappan? Betänk,
hvad du gör, käre bror!

»Din Messias, som tyngd under korset måst gå,
ville hvila sig här.

Men jag dref honom bort. I ditt hjärta ändå
du medlidande bär.»

Bara bort! Men hvarthän? Jag ej vet någon råd.
Död? Det får icke ske!

Är han korsfäst? O nej! Han kanhända fått nåd.
Hör, hvad väsen! O ve!

Se, hur larmande människor packade stå
där på Golgatas topp!

Hör, hur väldiga hammare spikarne slå
genom blödande kropp!

* *

Sakta Judas sig närmade skrikande mängd.

Hvad han fruktat, han fann:

På ett kors var en människovarelse hängd;
det är Han! Det är Han!

Och Iskariot såg på hans lefrade blod.

Männe lif ännu fanns?

Ja, uppspärradt det stelnade ögat än stod
med en underlig glans.

Fram till korset han sprang. Men förgäfves! För sent!

Korsets virke stod fast,

och det rep, som de spikade benen förent,
under trycket ej brast.

Se där gungar för vinden den dödades kropp
med sitt böljande hår.

För beständigt ha pulsarne hejdat sitt lopp,
och hans hjärta ej slår.

Det blir mörker och dunder. De döde uppstå
utur grafvarnas hål,

och ett ögonblick väckes till lifvet också
den allivades bål.

Judas hörde och såg.... För hans syn blef det svart.

Ufvar skreko hans skuld,

och af afgrundens andar hans pänningpung vardt
åter rågad med guld.

Själftva himlen hans dödsdom vid tordönet skref
uti blixtnes glöd.

Och det tjöt i orkanen: »Iskariot, lef
till förbannelsens död!»

AHASVERS
HYMN
TILL NATTEN.

Det mörknar åter.... Långa skuggor träda
vid horisonten fram i stilla väkt,
och både berg och dalar de bekläda
liksom en bär med sorgens svarta dräkt.

Och se, där borta sig ett spöke smyger;
den svarta Natten närmar sig hitåt.
Liksom en läderlapp hon gnyr och flyger
på jättevingar med ett lömskt försåt.

Allt närmare och närmare hon irrar
och snart hon svept mig i sin mantels flik.
Det tyckes mig, att Natten på mig stirrar
med blick, en dåres hemska glimtar lik.

Jag känner hennes kalla vingars fläktar,
hör hennes stämma hväsa skadeglåd:
»Hvem är det, Ahasver, som kufva mäktar
din sol — om icke jag, all världens natt!»

Ja, se på mig, demon! Jag dig nog känner.
Allt se'n jag dömts att irra världen kring,
din mörka blick mig allt för ofta bränner,
och äfven jag har sårats af dess sting.

Lyss! Till din svarta ära kväder hopen
af lejda barder med berusad håg.
Hör! Gatans pöbel skränar bifallsropen.
Ja, gläd dig åt ditt stolta segertåg!

Du under dina fötter allt förtrycker,
när på din höga tron du dig har satt,
och efter dina önskningar och nycker
all världen rörs och vrider sig, o Natt!

Ve den, som du uti din trollkrets dragit!
För honom lyser solen icke mer.
Och den, kring hvilken vingarne du slagit,
han sjunker djupt uti ditt sköte ner.

Du är på modet än. Det spörjs af inga,
hvad som kan följa uti dina spår,
om du skall lycka eller ofärd bringa.
Du är modern! Du hopens bifall får.

Ja, stirra du, demon, på mig med häpnad:
Af mig du ock en äredikt skall få,
ty jag också med lyra är beväpnad,
och till ditt pris skall jag dess strängar slå.

Om ännu svartare du kunde vara,
dess mera fager födes nästa dag,
och solen skall sig härligt uppenbara
att lysa med ett himmelskt välbehag.

För den skull jag åt dig vill sånger dikta,
du lömska orm, du fasansfulla Natt!
Ditt mörka välde inom kort skall svikta,
och därför strängar jag min lyra gladt.

Se, visaren på uret långsamt skrider,
och tiden säkert går. Snart timmen slår.
Det första hanegället ljöd omsider,
och dess signal den sofvande förstår.

Se bakom berget hur det gryr och flammar.
Med skära skyar himlen är beströdd.
Vik hädan, Natt! Ny tid ny morgon ammar,
och uti guldglans varder solen född.

— * —

DET

EVIGA LJUSET.

Der borta står på vidsträckt hed
ett litet öde Herrens bus;
där brinner dag och natt ett ljus
och brinner ändå aldrig ned.

När kyrkan är af mörker täckt
och stormad af orkan och skur,
blir helgonlampan dock ej släckt:
hon lyser än på kyrkomur.

Är jag ej också ett kapell,
på lifvets vida hed ett tjäll?
Och brinner hjärtats altarljus,
hvad bryr mig mörka stormars brus?

SKALDENS
GRAF.

Här ligger du då i ditt eviga bo;
här sofver ditt hjärta i ogrumlad ro.
Se, tiden har ännu ej plånat
det namn, som åt hällen du lånat.

Ack! Länge se'n var det du lades på bår,
och dock det mig tycks, att du framför mig står
just så som du var uti lifvet,
just så som om dig det är skrifvet.

I cellen du satt här i munkdräkten grå
och mumlade ensam i trädgårdens vrå.
Blott rosorna hört dina kväden,
och fåglar, som sjöngo i träden.

»Maria till ära jag sjungit en gång.
Nu vill jag begynna en varmare sång.
För eder, små fåglar, den ljuder;
er, rosor, mitt hjärta den bjuder.

»För eder jag sjunger min vackraste sång,
förtogad för bröder af munklifvets tvång;
ty ut måste tonerna strömma,
jag kan dem inom mig ej gömma.

»Jag vet, att i graf jag skall bäddas om kort.
Men sångfåglar! flygen ifrån mig ej bort!
Och upp från mitt hjärta ur mullen
må rosorna blomstra på kullen!

»I hundratals år skall jag slumra i ro;
men doftande rosorna än skola gro.
I, fåglar, på grenarna gungen
däröfver och visorna sjungen! . . . »

När enslingens hjärta upphörde att slå,
begrofs han dock ej uti trädgårdens vrå.
I kyrkan man jordade benen
inunder den glättade stenen.

Här har han då funnit sitt eviga bo,
här sofver hans hjärta i ogrumlad ro.
På hällen bland mossiga grafvar
hans namn, knappast läsbart, jag stafvar.

Men sängen, som Stanko åt lunderna gaf,
kan den lysa upp och förljufva hans graf?

Få näktergalstener här flöda,
och hur kunna rosor här glöda?

Jo se! Mellan örter och lummiga snår
bland brokiga blommor din grafsten ju står,
och solen bland hållarna skiner
på klosterkapellets ruiner.

Ha stormarne här farit fram med sitt brus
och bräckt alla murar af klostret i grus
blott för att din önskan förklara
och ännu din dödssång bevara?

Hör, huru det tonar från hundratals bröst:
Åt fåglarne munken har lånat sin röst:
Vid doftande rosornas skimmer
hans längtande sång jag förnimmer.

Den sängen, den sängen jag känner igen;
om frihet åt mänskorna sjunger den än,
om hopp, som för tidigt blir jordadt,
om frihetens verk — ofullbordadt.



INNEHÅLL.

Till grefve Carl Snoilsky ^{8/ix} 1841—1901	5
✓ Min sångmö	9
Tre vandrare	11
Balladen om jordbäfnngen	13
Slottsruinen	16
Bröllopet i Log	19
Den stumme från Ossiach	23
Färjkarlen	26
Den nattliga vandrerskan	29
Den sista vakten	32
Slovenisk legend	35
Ukrajnsk ballad	41
Slaget vid Pirot	45
Eko från Balkan	49
Peruns offerpräst	51
Hofnarren	54
Caligulas leksaker	57
Satans död	62
Pramlotja	71
Krisjna	75
Syndaren	78
Den första martyren	82
Iskariot	86
Ahasvers hymn till Natten	89
✓ Det eviga ljuset	92
Skaldens graf	93



NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBIS



00000349791

